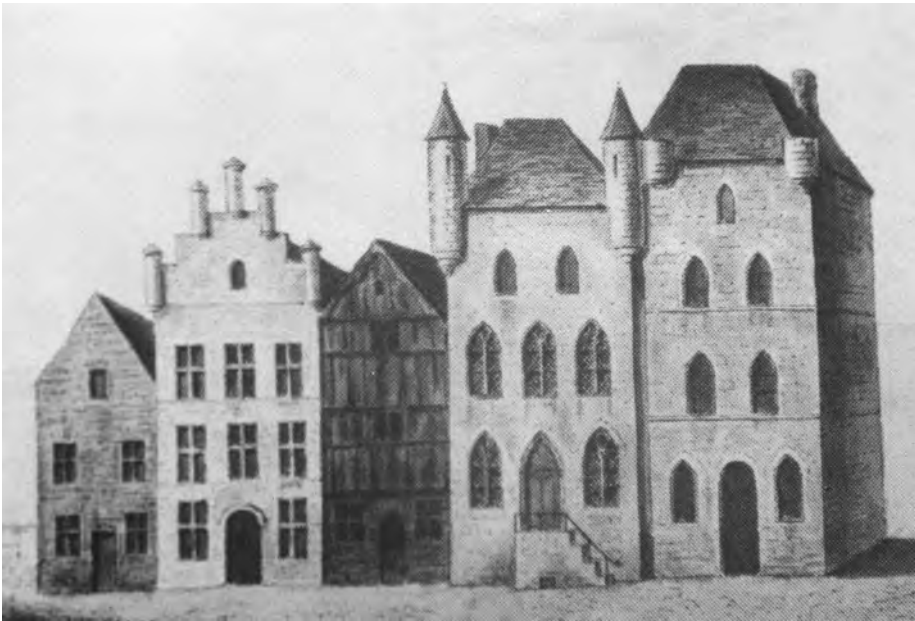

DE GENTSE ANCIENNE BELGIQUE: Spotlicht op het seizoen 1960-61 met Leo Martin

Luc Devriese, Sonja Gyselinck

Wie weet nog dat ook Gent ‘zijn’ Ancienne Belgique bezat? In de Veldstraat nog wel: officieel ‘Oud België – Ancienne Belgique’. In Brussel leeft de naam nog verder in een succesvol initiatief van Vlaamse Brusselaars met een heel andere programmatie dan die van de ‘oude ancienne’.

Afb. 1. Nauwelijks te geloven: zo zag het stukje van de Veldstraat waarin de Ancienne Belgique terecht kwam, er eeuwenlang uit (detail van de schilderskaart ‘Gent in 1534’ door Aug. van den Eynde, stadsarchief Gent). Het tweede gebouw van rechts, het belangrijkste, stond bekend als het ‘Huis met de twee torens’.

Dat laatste, ‘oude ancienne’, is wel een beetje raar uitgedrukt, maar toch... Evelien Jonckheere geeft de oorsprong van de eigenaardige naam Ancienne Belgique aan in haar mooie en interessante boek *Kijklust en sensatiezucht* (2009, Meulenhoff/Manteau, Antwerpen). Die moeten we zoeken in de we-

reldtentoonstellingen die omstreeks de eerste wereldoorlog in Brussel, Antwerpen en Gent gehouden werden. Het meest succesvolle onderdeel daarvan waren reconstructies in papier maché op raamwerk en kippengaas van wat moest doorgaan als oude steden: ‘Oud Gent’, enz. Onmisbaar daarin waren de dagelijkse variété shows. Met ‘oud’ hadden die weinig of niets te maken, met ‘Belgique’ evenmin.

Afb. 2. De Ancienne Belgique in de Veldstraat, nu een warenhuis, hier met een gevelreclame voor een Oberbayernprogramma. Het theater was samen met ‘Diane’ en een vestiging van ‘Rogge’ ingericht in een mooie oude herenwoning, in oorsprong een of twee omgebouwde middeleeuwse ‘Stenen’, zoals te zien op afb. 1 (collectie Maurice Vollaert).

Toen men in de patriottische sfeer tussen de wereldoorlogen naar die formule teruggreep, werd niet meer gesproken van Oud Gent – Vieux Gand, Vieille Flandre, etc. maar van Oud België – l’ Ancienne Belgique. In Brussel en Antwerpen idem dito. De theaters hadden in deze drie steden trouwens dezelfde initiatiefnemers: de Luikse broers Mathonnet. Georges lanceerde in 1939 de instelling in de Veldstraat (afb. 1, 2 en 3), die in het Gents meteen veranderde

van geslacht: het werd ‘den Ancien Belgiek’, kortweg ‘den Ancien’. Het theater overleefde de tweede oorlog en kende nog tot in het begin van de jaren zestig veel succes. De Gentse instelling was een typisch variététheater (afb. 4) waar ook een deel van het publiek aan tafeltjes zat en waar duchtig geconsumeerd werd, zoals in een café-théâtre.

Afb. 3. Binnenzicht met staaatribunes (collectie Maurice Vollaert).

Hiernavolgend willen we een kleine aanvulling geven op Kijklust en sensatiezucht en wel met de jaarprogrammatie 1961-62 van dat éne variététheater. We doen dat aan de hand van een enkele krantentekstjes bewaard in de reeks ‘Theater’ in het DSMG, Begijnhof, Sint-Amandsberg. Die worden visueel aangevuld met stukken uit de rijke verzamelingen van Maurice Vollaert en van wijlen Guy Puttevils, deze laatste bewaard in het Huis van Alijn, samen met foto’s en brochures uit de collecties van ons eigen documentatiecentrum DSMG in het Sint-Amandsbergse begijnhof.

Onze bedoeling is de GT-lezers een proefje te presenteren van wat je in ‘den ancien Belgiek’ meer dan een halve eeuw geleden kon verwachten. We zullen zien dat het woord ‘variététheater’ werkelijk de lading dekt: programma’s met van alles wat, tot en met wilde beestenacts met circusedieren die tijdens de winter ‘werkloos’ waren. Reizende circussen toerden niet tijdens de winter.

We krijgen een idee van wat je in de Gentsen ‘Ancien’ kon mee te maken via een drietal artikeltes uit La Flandre libérale, een krant die blijkbaar fervente liefhebbers van dit soort spektakel telde onder zijn lezers... of een journalist die er goed thuis was. We volgen hier bijna letterlijk (in vertaling en licht bewerkt) wat de krant daarover – niet al te kritisch – berichtte. Vooraleer af te sluiten richten we een spotje op Leo Martin, multitalent en spilfiguur die het onfortuinlijke einde van het theater moest meemaken.

Programma
Nr 363

♦ OUD-BELGIE ♦

GENT
27 Februari 1942

- 54, VELDSTRAAT, 54 -

? ?

De Viviaris

HIER
ZIJN
ZE :

Onze
WILLY...

onze
JIMMY...

... en onze
GERARD !

MEDY en JOSE HAMS

**Willy Rockin
REVUE**

met zang,
dans,
plezier en
ZWIER !

DE 2 « PRINCES »
brengen de « DRAAIKOLK van den DOOD »

Afb. 4. Uit de beginjaren in volle oorlogstijd. Programmabrochure, in 1942 al nr. 363, met het orkest van Willy Rockin, dat bijna twintig jaar lang de spil zou vormen van de Ancien programma's (verzameling DSMG, recto zijde).

Seizoen 1960-1961 zoals voorgesteld in de pers

Op zaterdag 30 september 1960 opent het theater in de Veldstraat opnieuw zijn deuren voor een publiek dat alsmaar talrijker wordt. Het winterseizoen belooft briljant te worden. Op de inleidende persconferentie presenteert de immer sympathieke directeur Roger Piers (afb. 5), voor wie dit het tweede jaar wordt, de aanstaande programmatie in het gezelschap van enkele van zijn artiesten.

Afb. 5. Roger Piers (verzameling DSMG).

Het openingsprogramma zal geanimeerd worden door het excellente orkest van Leo Martin, onnodig voor te stellen aan onze lezers, met de al bijna even goed gekende zangeres Chris Sent (afb. 6 en 7). Ze geven twee wervelende shows ten beste. Eerst is er 'Hier zijn we weer', een cocktail van muziek, gags en sketches met tussendoor attracties van eerste orde. Na de pauze presenteert Leo zijn 'Grote Cirk' met nummers geleend van de circussen Althoff en Semay: vijf bruine beren, gedresseerde honden, de geleerde geit, de clowns Pépé en Popo, de acrobaten Aeropolis. Dat alles samen met de ballerina's van Lily De Munter (afb. 8 en 9). Uiteraard, zoals het hoort, in geheel nieuwe decors.

Oud België
 9e WEEK
 Van 29 nov. tot 4. dec. 1958
Ancienne Belgique
 Gand · Gent

HET LANGVERWACHTE SHOWORKEST VAN
LEO MARTIN
 MET
FRANKY WHITE **CRIS SENT**
 SHOW-MAN ZANGERES
 EN
ANDRE GERLO
 ZANGER

LAATSTE WEEK VAN HET **BALLET PRECIOSA**

THE WHIRLWIND ELWARDOS
 ACROBATEN-SPRINGERS

THE GREAT LANGARD BROS
 BARRISTEN

THE MARVELLOUS RASSO
 LES GRANDIOSES EQUILIBRISTES SUR CYCLES

TANIKO
 JEUX ORIENTAUX

OP ZATERDAG 29 NOVEMBER 1958
 TE 20 UUR ZAL

FABY BOOKS

WILLY ROCKIN
 ZIJN ORKEST OFFICIEEL AFGEVEN AAN ZIJN VRIEND
LEO MARTIN
 VOORZIET U LUDIG VAN KAARTEN
 VOOR DEZE BUITENGEWONE AVOND!!!

Vertoningen de ZATERDAG, MAANDAG, WOENSDAG en DONDERDAG te 15.30 en 20 u.
 ZON- en FEESTDAGEN doorlopende vertoningen te 14, 17 en 20 u.

tel. 253558 · VELDSTRAAT, 54. RUE DES CHAMPS, 54.

DRUKK: VAN DEN HENDE, Stationstraat 31, GENT
 VERLEG: LA VEGA - L'Imprimerie Belge, 14, GENT · Tel. 458426

ATTICHTERKAART 2 personen
 Van 29 november tot 4 december 1958
 Niet geldig Zon- en Feestdagen

Afb. 6. Affiche uit 1958 met de aankondiging dat Leo Martin het orkest van Willy Rockin overneemt (Huis van Alijn, schenking Puttevils).

Afb. 7. Zangeres Chris Sent centraal op deze 'tableau de la troupe', met links van haar zanger André Gerlo en rechts duivel-doet-al Leo Martin (fotocollectie Maurice Vollaert).

Dansscholen Lily De Munter

MEVR. DE MUNTER

OUDEERS !!!

Geef uw kinderen 'n geestelijke en lichamelijke opvoeding en ontwikkeling.

Stuur hen naar de dansschool

KLASSIEK & MODERN ONDERRICHT DOOR DE SPECIALISTE IN HET VAK : « MEVR. LILY DE MUNTER » - 30 JAAR PRAKTIJK

GENT - Geldmunt 12. Studio.
Woensdag van 15.30 tot 16.30 u. - De vrijdag van 18 tot 20 uur.

GAVERE - Grote Markt (Racing). Zaterdagen van 10 tot 12 uur.

ERTVELDE - Kring. Dinsdagen van 18 tot 19.30 uur.

ZELZATE - Europahall. Woensdagen van 13.30 tot 15 uur.

MALDEGEM - Donderdagen van 18 tot 19.30 u.

INLICHTINGEN : STUDIO O.V.V.T. - Geldmunt 12 - Tel. 09/23.70.18

Afb. 8. De dansschool van Lily De Munter bezat afdelingen van in Gavere tot Zelzate, maar het centrale punt was de Gentse Geldmunt. Wie er zich in waagde stond een streng en lastig regime te wachten, met ijzeren hand opgelegd door de pianiste, de moeder van Lily (verzameling DSMG).

Onder de orkesten die het komende seizoen zullen optreden, citeren we de ensembles van Hector Rasquin, Alphonse Boehme en Emile Soulon. Daarnaast is er de Oberbayern Kapelle van de Carliers, een vrouwenorkest gedirigeerd door Rina Vesal, en niet te vergeten het Spaans orkest van

Maravella. Wat goochelen en ‘mysterie’ betreft zullen de toeschouwers niet te klagen hebben. Ze kunnen applaudisseren voor de ongelooflijke exploten van de Russische fakir Yogi Rayo, een van de toppers op het festival van de magie recentelijk in Luik. Ook present is Jo Carly, terecht beschouwd als de Belgische Houdini, die wist te ontsnappen uit een in de Maas gedropte ijzeren kooi. Vanzelfsprekend is ‘De sterkste man ter wereld’ present, voor de gelegenheid ene Arthur Robin. Deze categorie wordt vervolledigd met de optredens van de Amerikaanse illusionist Harris en de helderziende Jim Murray. Nu eens overdondert Murray (afb. 10) het publiek, dan weer laat hij

Afb. 9. Lily De Munter schittert (fotocollectie DSMG).

het uitschateren met zijn amusante revelaties gemaakt aan de hand van foto's hem toevertrouwd tijdens de pauze. Iets heel bijzonder mysterieus wordt gebracht – en hoe! – door Yvonne Lex, sprankelender dan ooit. Ze vertelt op een geestige manier over kinderen, die van haar en van anderen. Malicieus geeft ze het sprookje van 'De schone slaapster' weer. Met veel gevoel zingt ze van de vele meisjes die in het 'Bois de Chaville' tussen de vergeet-mij-nietjes in de appel beten: een liedje uit de jaren vijftig dat het lot van nieuwgeboren kindjes in de wereld van toen (en nu) zuurzoet oproept.

Het ziet ernaar uit dat Roger Piers ook het aspect ballet uitstekend weet te verzorgen. Naast de hierboven aangehaalde Gentse dansschool van Lily De Munter voor de openingspresentatie, engageerde de directeur de Engelse danseressen van het Staffard Ballet, de Franse 'Doris Girls' en de 'Roxy Girls' die vroeger al succes oogsten in dit theater. De 'Edinburgh Girl Pipers' met hun doedelzakken laten zich niet enkel zien maar ook horen. Onder de zangers halen we de destijds heel gekende namen aan van de Dorry Sisters, Henk De Bruin, Bob Benny, Rina Pia en... Johnny Jordaan.

De voorstellingen van het seizoenabonnement gaan door op zaterdagen, maandagen en woensdagen om 15u30 en om 20u, op zondagen om 14, 17 en 20u.

Afb. 10. Nog een vaste waarde: de 'Amerikaans' - Nederlandse helderziende Jim Murray. Zijn specialiteit: met angstaanjagende, doordringende blik zag hij 'alles' in foto's (verzameling DSMG).

Buiten seizoen

Extraatjes buiten het seizoen vormen de Breugeliaanse namiddagen, feesten niet enkel van de goeie luim, maar ook van de goeie appetijt. Te savoueren vallen, naast de befaamde wafels van het huis, met suiker, boter, room en fruit, ook de ‘boerenvlaaien’. Om ieders smaak te gerieven zijn er de crème glacées met de meest aantrekkelijke smaken en vormen: vanille, mokka, karamel met aardbei of banaan en - O sole mio - de tranche sicilienne of napolitaine. L’embarras du choix, quoi. Uiteraard kan men er ook een apéro of warme drank bestellen. Als meneer erbij is, kan hij zich vergasten op een pils, een scotch of een frisse pale-ale. Voor de kinderen is er yoghurt, fruitsap, limonades... Dat alles in een kader dat niet enkel de fameuze tijd van Breugel evoceert, maar ook serene Hollandse weidsheid, grenzeloze Hongaarse poesta tot zelfs een vleugje Israël. Dat alles aan normale prijzen, gepresenteerd door het personeel gekleed in Vlaamse kermisstijl. Op maandagen en woensdagen zorgt Paul Rutger van de Belgische radio voor aangename deuntjes op Amerikaans orgel. Iedere woensdagnamiddag in de maand mei worden er modedéfilés verzorgd door ‘Tricot Nicole’. Op die manier hoopt directeur Piers een deel van zijn personeel buiten het seizoen werk te bezorgen.

Afb. 11. Internationale ‘vedetten’ bij de vleet op de openingsvoorstelling van het seizoen 1958 (publiciteit in *La Flandre libérale*, DSMG).

We haasten ons hieraan toe te voegen dat, naast de eigen programmatie van het klassieke winterseizoen, het theater onderdak bood aan (overwegend)

muzikale gastoptredens van orkesten en vedetten (afb. 11). Zo was in 1961 de Belgisch-Franse pseudo-Amerikaanse rockster Johnny Hallyday van de partij. Ongehoord: rock in het Frans. Heiligschennis in die tijd! Tegengewicht met een vleugje Weense atmosfeer vormde de temperamentvolle zangeres-danser Marika Röck, uitstekend geassisteerd door de Gentse ballerina's van Lily De Munter. En dan zwijgen we nog van de destijds heel populaire Catherina Valente en vele anderen.

Ook werden er opnamen met 'levend publiek' gemaakt voor radioprogramma's zoals 'Ankers los' van de gewestelijke zender Oost-Vlaanderen. Die konden er stevast rekenen op enthousiaste publieksmedewerking. Vast onderdeel waren de 'zangcrochets', waarin amateurs, meestal 'dood van den track' streden om prijs. Wie bleef steken of werkelijk te vals zong, werd door de toneelmeester met een lange haak (crochet) onder gejoel van het – o zo meelevende (?) – publiek van het toneel gehaald. Zie hierover in GT 2015 nr. 1, p. 426.

Afb. 12. De snoevende Leo heeft het weeral eens verkorven, hier bij zijn tegenspeler François. Dat was producer, muzikant en zanger François Wiedemans: de Gentse voorganger van Gaston (foto verzameling Maurice Vollaert).

Leo Martin

In de jaren zestig was Leo Martin (afb. 12 en 13) de sterkhouder van den Ancien Belgiek. Naast gastpresentatoren zoals Terry Van Ginderen, tv-speakerin zoals het toen heette, de Brusselaar Louis Baret, de Bruggeling Willy

Lustenhouwer en de huisanimatoren Staf Permentier of Jaak De Voght, was Leo steevast van de partij. We laten tijdgenoot en journalist 'Gigas' van de 'Flandre' over hem getuigen (januari, 1961).

'Sinds ongeveer twintig jaar nu, vormen spektakels die de signatuur Leo Martin dragen een verzekerd succes. Dit seizoen prijkt hij vier weken op de affiche. Wat hij allemaal presteert! Hij is te zelvertijd muzikant, dynamisch orkestleider, meeslepende animator vol verve en humoristisch acteur, vertolker van door hem zelf ineengestoken sketches. De meeste interpreteert hij samen met zijn vaste partner, de altijd even pittige Chris Sent. Zo vertolken ze samen de onvergetelijke sketch 'De kaartenlegster'. Chris Sent brengt bovendien met veel gevoel levensliedjes à la Mistinguet, Line Renaud, Edith Piaf of Doris Day. Leo van zijn kant presenteert zichzelf vol enthousiasme als kandidaat voor het parlement, noch min, noch meer.'

Afb. 13. Vijf-en-twintig jaar Ancienne Belgique in Gent. Een jubileumprogramma in 1966 dat niet kon verhullen dat het een aflopende zaak was (knipsel uit *La Flandre libérale* in DSMG).

Piet Korrel beschrijft een interview in Het laatste Nieuws (15 maart 1968): Leo wipt uit zijn blauwe auto, hangt zijn 'zazou jas' achterover (waarschijnlijk om de kraag niet te besmeuren met zijn in de hals krullende haren) en stapt over het rode grind naar ons toe. Hij lacht om de eerste botten en de eerste vogels in het jonge groen. Een jeune premier van 43 jaar. Rijzig, zwierig, zelfzeker. Eigenlijk heet hij Leon De Waegeneire, geboren in Berchem-Antwerpen. Hoe jong hij nog was toen men hem onder het Gentse Belfort bracht,

kan hij zich niet meer herinneren. Hij was beenhouwers- noch bakkersknecht, maar liep negen jaar conservatorium, eerst piano, later klarinet, zoals zijn vader, en tenslotte saxofoon. 'Indien ik niet in de amusementswereld, de show-business, ware verzeild, was ik 'chef-de-musique' bij het leger. Maar altijd zou ik muzikant geworden zijn. Hebt ge 't vast?'

Na nog wat over en weer gepraat te hebben over het wel en wee van het muzikantenbestaan en Oud België in de Veldstraat, neemt Leo zijn gespikkelde jas, zet de motor aan en rijdt naar de Minardschouwburg voor zijn GVT-cabaret met Romain Deconinck. Die twee zouden samen nog een succesvolle tv-carrière maken, maar het komisch topduo op het scherm was toch Leo met Gaston Berghmans: 'Gaston en Leo' (1984-1992). Wie die twee (afb. 14) ooit bezig zag, zoals bijvoorbeeld in de sketch 'Joske Vermeulen', vergeet hen nooit.

Afb. 14. Het zo succesvolle tv-duo Gaston en Leo (collectie DSMG).

Het einde

In Vooruit van 30 juli 1967 lezen we dat 'Oud België' na 26 jaar bestaan zijn deuren sluit. Zondag 31 juli de laatste twee voorstellingen: 'Het weeuwke van de Muide' van Pol Speeckaert, met tal van rasartiesten, specialisten van het

genre. Roger Piers, sinds zeven jaar alleenuitbater, zal enkele afscheidswoordjes uitspreken.

In 1972 kwam er nog een afscheidsvoorstelling in het Casino ter ere van Leo en Chris, met de nodige vedetten uiteraard. De revelatie van de avond was ... Gaston Berghmans. Na de pauze braken Chris en Leo los. De stemming deed zelfs de hardste basten smelten. Tot slot werd Leo officieel gedecoreerd. Indien hij ooit een comeback doet, wordt dat zeer zeker het onderwerp van een nieuwe sketch, besluit het artikeltje in Het laatste Nieuws (4 oktober 1972).

Leo Martin getuigt in het hierboven geciteerde interview met Piet Korrel over de Gentse Ancienne Belgique. ‘Tot 1958 speelden we daar zes dagen per week. Dat betekent wat in het aanwerven van goede attracties! Daarna werden het vijf dagen, later vier en tenslotte drie. Roger Piers, de enige directeur die zijn eigen fondsen aan de instelling spendeerde, kon het niet volhouden. Op de lange duur zouden wij – al was het maar om hem te steunen – voor een appel en een ei hebben gewerkt (...). Oud-België was niet te redden met geldschietters. De toeschouwers bleven doodgewoon weg’. Leo vervolgt: ‘De boerkes komen niet meer naar de stad en de Gentenaar gaat naar de buiten. Hij koopt iedere zaterdag 50 frank benzine en rijdt naar Lokeren of Waarschoot of elders naar een van die reusachtige danstenten langs de grote weg, waar hij gemakkelijk kan parkeren. En hij blijft zo goedkoop mogelijk bij zijn pint zitten. Maar hij is weg, hij is uit geweest. Ook Bert Joris heeft het in de Vooruit met zijn maandagen voor de dames moeten afleggen. Het loopt mis met het vermaak in Gent. Gelukkig zijn er nog mijn vier maanden in Het Witte Paard in Oostende’, besluit Leo Martin.

Chris Jonckheere ziet het nog anders: ‘En toen kwam de tv en ’t was gedaan ermee’, zo vat ze het einde kernachtig samen. Nu is in het gebouw, dat een kwarteeuw lang het theater herbergde, o.a. een winkel van Kruidvat gevestigd. Helemaal passend in het commerciële decor van de huidige Veldstraat.

Met dank aan Christian Puttevils, Ellen Ryckx (Huis van Alijn), André Maes (DSMG) en in het bijzonder aan Marie-Jeanne De Smet (DSMG) en Maurice Vollaert.